

УДК [316.42:004] (477)

НЕОБХІДНІСТЬ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Грузіна І.А., к.е.н, доцент, ХНЕУ імені Семена Кузнеця, Харків, Україна,

Анотація — у статті обґрунтовано необхідність інформатизації управлінської праці сучасного підприємства на підставі використання новітніх прогресивних технологій, досліджено сутність та особливості даного процесу, виявлено переваги для вітчизняних підприємств.

Ключові слова — інформатизація, підприємство, управління, управлінська праця.

Актуальність питання інформатизації управлінської праці є цілком очевидною, адже потреба суб'єктів підприємницької діяльності у розробці й застосуванні адекватних реальній дійсності технологій стрімко зростає. Можливість оптимізації й раціоналізації управлінської функції за рахунок впровадження нових засобів збору, передачі й перетворення інформації, суттєво підвищують популярність прогресивних інформаційних технологій серед сучасних керівників, які поступово усвідомлюють необхідність реформування методів управління економічними об'єктами, відповідної перебудови організації процесу управлінської діяльності, поширення нових форм її реалізації.

Незважаючи на нестачу коштів у більшості вітчизняних підприємств, сучасні інформаційні технології поступово набувають статусу незамінного інструменту керівників, найбільш далекоглядні з яких чітко усвідомлюють необхідність серйозних вкладень у реконструкцію і переоснащення існуючих систем управління.

На даний час на українських промислових підприємствах поступово підвищується інтенсивність впровадження систем автоматизованого управління, що дозволяє суттєво скоротити терміни розробки й виготовлення нових виробів, значно підвищуючи якісний рівень управління зазначеними видами робіт.

Впродовж останніх років не лише в Україні, а й у країнах СНД майже не залишилось підприємств, що не застосовували б інформаційні технології для автоматизації управлінських робіт, адже вони дозволяють вирішувати широке коло завдань у сфері автоматизації фінансово-господарської та управлінської діяльності, здійснювати комплексну автоматизацію основних технологічних і виробничих процесів. Це зумовило стрімке підвищення наукового інтересу до даної проблеми з боку дослідників [1-6]. Однак, широкий вибір зарубіжних і вітчизняних систем управління різного класу і вартості, їх стрімкий розвиток, поява нових інформаційних технологій управління та дуже швидка втрата актуальності існуючих висуюють нові проблеми, вирішення яких потребує постійної уваги з боку теоретиків та практиків.

З огляду на це, мета статті визначена як обґрунтування необхідності інформатизації управлінської праці сучасного підприємства, дослідження сутності та особливостей даного процесу.

Безумовно, витрати на автоматизацію праці співробітників апарату управління є значними, однак і реальний економічний ефект може бути вражаючим. Саме з цієї причини значна частка підприємств, усвідомлюючи значення технологій в успіху на будь-якому ринку, активно займається цим питанням, переводячи свої системи управління з традиційної виробничої або ринкової на технологічну орієнтацію. Головним напрямом перебудови сучасного менеджменту з метою його радикального удосконалення є активне використання новітньої комп'ютерної й телекомунікаційної техніки, формування на її основі високоефективних інформаційно-управлінських технологій. Найсуттєвішим наслідком зазначених процесів стала поява та інтенсивний розвиток інформаційного менеджменту, впровадження якого на вітчизняних підприємствах значно розширило їхні можливості щодо використання наявних інформаційних ресурсів, роз-

робки й ефективного використання прогресивних систем обробки даних і знань, послідовного їхнього розвитку до рівня інтегрованих автоматизованих систем управління, що охоплювали б усі рівні та ланки виробництва й збуту [1, 4].

Апарат управління будь-якого підприємства є так званою «фабрикою інформації» [1, 4], основне призначення якої полягає в обробці інформації, що надходить у найрізноманітніших формах. Отримувані дані є основою для виробництва важливої управлінської продукції – рішень оперативного (щодо закупівель і продажів продукції, наймання й звільнення працівників, підвищення або зниження цін) або довгострокового (стратегічного) характеру (щодо розширення підприємства, інвестицій, скорочення асортименту продукції, створення нових підприємств та їх ліквідації). Отже, можна сказати, що апарат управління сучасного підприємства може виробляти продукцію двох типів – безпосередньо інформацію (дані, документи, усні повідомлення, що, зазвичай, виробляються підрозділами з підготовки технічних інструкцій; бухгалтерією, фінансовими підрозділами) та короткострокові й довгострокові рішення, що є продукцією підрозділів з управління виробництвом, продажами, апарату вищого керівництва. Тобто процес управління є процесом інформаційним, на першому етапі якого здійснюють збирання й накопичення інформації про стан об'єкта управління та його зовнішнє оточення, на другому – її перероблення у форму, прийнятну для прийняття управлінського рішення, на третьому – видачу й доведення до об'єкта управління певних розпоряджень. Таким чином, інформація стає одним з основних товарів, який суттєво впливає на успіх комерційної та підприємницької діяльності сучасних підприємств [3]. Через це керівники, які прагнуть до процвітання свого бізнесу, мають приділяти виключну увагу питанням продуктивності «фабрик інформації» так само, як і виробничих підрозділів, що у ракурсі виробництва інформації набуває дещо іншого сенсу. Підвищення продуктивності означає збільшення вартості інформації на одиницю витрат – це може бути більший обсяг інформації, її більш висока якість, своєчасність та релевантність [5]. Аналогічною є ситуація і з управлінськими рішеннями, де підвищення продуктивності передбачає збільшення вар-

тості рішень на одиницю витрат, тобто збільшення кількості рішень, підвищення їх якості (вибір та реалізація рішень, що призводять до зростання прибутку або підвищення якості роботи підрозділу (підприємства)), оперативності. Однак, незважаючи на величезну кількість досліджень [2-5], оцінка продуктивності роботи апарату управління представляє собою досить складну процедуру, яка на практиці часто підміняється експертними оцінками й спостереженнями.

У процесі еволюції апарат управління, як і методи його роботи, зазнавали певних змін. Найістотнішими стали зміни в технічному оснащенні управлінського апарату у 1880-х роках, що призвело до появи так званого механізованого офісу [5, 6]. Механізація офісу почалася з винаходу друкарської машинки, але широкого поширення набула з появою телефону, телеграфу, телекса і телетайпа, а також зі зміною державної поштової системи й залізниць. Наслідком зазначених змін стало значне підвищення продуктивності апарату управління, трансформація підходу до організації управління та реалізації його функцій. Технічно оснащений апарат управління сприяв розвитку сучасної бюрократичної організації, великих корпорацій, державних органів, забезпечуючи їх важливою інформацією й засобами обробки документів.

Наступні зміни технічного оснащення апарату управління спровокувала індустріальна революція першої половини ХХ сторіччя, що надала можливість використання керівниками електричних друкарських машинок, копіювальних пристроїв, портативних диктофонів та факсимільних пристроїв, що у науковій літературі названо електрифікованим офісом [2]. Основною метою зазначених нововведень було підвищення якісного рівня документів й діловодства взагалі, оперативності передання інформації, продуктивності управлінського апарату підприємства. Значна кількість підприємств високорозвинених країн й дотепер використовує можливості електрифікованого офісу для вирішення завдань апарату управління.

Безперечно, мета і місце інформаційних технологій у різних галузях економіки істотно різняться. Можна виділити підприємства, для яких інформаційні технології є технологією основного виробництва, тобто безпосереднім фактором діяльності й активною частиною основних виробничих фондів (теле-

комунікаційні компанії, підприємства, що пов'язані з інформаційним обслуговуванням і рухом інформації). Отже, подібні підприємства дуже чітко усвідомлюють необхідність інвестування в інформаційні технології, як в основний вид бізнесу. Інший тип підприємств, яких є переважна більшість, використовують інформаційні технології з метою удосконалення управлінської діяльності – підвищення якості управління, зниження вартості й зростання ефективності приймаємих рішень, відповідного підвищення конкурентоспроможності підприємства. Тобто, інформаційні технології для подібних підприємств є фактором, що сприяє основній діяльності, але не приймає в ній безпосередню участь. Однак, це ніяким чином не змінює ролі інформаційних технологій в сучасному бізнесі. Ті підприємства, що прагнуть до лідерства, постійно стежать за ринком, швидко реагують на нову інформацію з метою оперативної розробки й впровадження на ринок нової продукції. Інформаційні технології, організація управління, виробництва і збуту, взаємно доповнюючи один одного, надають можливість виробникам з найбільшою швидкістю представляти замовникам очікуваний продукт (послугу) необхідної якості.

Отже, можна сказати, що сьогодні новітні досягнення в галузі мікроелектроніки провокують створення нових концепцій щодо організації інформаційного забезпечення апарату управління підприємства. Високопродуктивні та економічні мікропроцесори наближають інформаційно-обчислювальні ресурси до робочих місць менеджерів, бухгалтерів, працівників планових відділів, адміністраторів, інженерів та інших категорій персоналу. Постійно вдосконалюються персональні системи обробки даних, автоматизовані робочі місця на базі персональних комп'ютерів з широким колом можливостей,

з'являються локальні обчислювальні мережі різного призначення, що є міцним підґрунтям процесу автоматизації рутинних управлінських робіт, засобами створення для працівників принципово нових можливостей інтегрального характеру. Успішно функціонує автоматизований документообіг, формуються різноманітні масиви управлінської, комерційної та іншої інформації, з'являються можливості використання ефективних засобів та інструментів вирішення професійних завдань.

Список використаної літератури

1. Гринберг А.С., Король И.А. Информационный менеджмент / А.С. Гринберг И.А. Король. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 365 с.
2. Гужва В. М. Інформаційні системи і технології на підприємствах: Навч. посібник / В.М. Гужва. – К.: КНЕУ, 2001. – 400 с.
3. Информационные технологии управления / Под ред. Г.А. Титоренко. – ЮНИТИ, 2003. – 285 с.
4. Информационный менеджмент и системы автоматизации управления предприятием / В. Д. Калачанов, А.Л. Рыжко. – М.: Сбербанк России, 2002. – 186 с.
5. Основи інформаційних систем: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і допов. / В. Ф. Ситник, Т. А. Писаревська, Н. В. Єрьоміна, О. С. Краєва. – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с.
6. Татарчук М. І. Корпоративні інформаційні системи: Навч. посібник / М. І. Татарчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 291 с.

Автори

Грузіна Інна Анатоліївна, доцент, ХНЕУ імені Семена Кузнеця (gruzinaia@gmail.com).

Тези доповіді надійшли 27 січня 2019 року.

Опубліковано в авторській редакції.